

YETİŞTİRME YURDUNDAN AYRILANLARIN SOSYALLEŞME VE TOPLUMLA BÜTÜNLEŞME DURUMLARI (SİVAS ÖRNEĞİ)

Meral ÖZTÜRK* ve Vehbi ÜNAL**

Özet

Makale, çocukluk veya ergenliğinin bir kısmını bakım kurumlarında geçirmiş yetişkinlerin toplumla bütünleşme durumlarını irdelemektedir. Kurum bakımı, sosyal devlet anlayışı temelinde geliştirilen bir sosyal hizmet modelidir. Sosyal refah devleti korunmaya muhtaç çocuk ve ergenlerin bakımını üstlenmekte, çocukların hem maddi hem de manevi ihtiyaçlarını giderme sorumluluğunu üzerine almaktadır. Böylece onların gelecekte yaşamlarını sağlıklı şekilde sürdürmelerini amaçlamaktadır. Ancak bakım kurumlarında kalan çocuk ve ergenlerin aile yanında yetişen akranlarına kıyasla sosyal ve psikolojik pek çok problem yaşadıkları çoğu çalışma tarafından ortaya konulmaktadır. Bu problemlerin ileri ki dönemlerde de devam etme olasılığı yüksektir. Bu varsayımdan hareketle yapılan bu araştırma Sivas'ta bakım kurumlarında büyüyen ve ayrılan yetişkinlerin toplumla bütünleşme düzeyine odaklanmaktadır. Bu amaçla hazırlanan anket, yaşamlarının bir döneminde bakım kurumlarında kalan 50 yetişkin erkeğe uygulanmış; elde edilen veriler tablolar halinde sunularak frekans dağılımları ve yüzdeleri verilmiştir. Veriler toplumla bütünleşme konusunda medeni durum ile meslek sahibi olma değişkenlerinin önemini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsallaşma, Toplumsal Bütünleşme, Yetiştirme Yurdu.

Social Integration and Socialization of Adults Grew in the Orphanages

(Province of Sivas)

Abstract

This article focuses on the socialization and social integration levels of adults grew in the orphanages. Institutional care is a model of social work improved on the basis of an idea of the social welfare state. Social welfare state takes responsibility of caring the children and adolescents in need of protection and tries to meet their physical and psychological needs. Thus, it enables children to involve in the community lives in the future. However, children and adolescents living in orphanage face with many social and psychological problems compared to their peers living with their families. It is likely to continue these problems in the future periods. Starting from this assumption, this study focuses on the social integration of adults lived in orphanages in Sivas. A questionnaire was applied to 50 adults lived in orphanages in a period of their lives. Frequency distributions and percentages of data obtained from the research were presented in the table. According to results marital status and occupation are two significant predictors of social integration.

Key Words: Socialization, Social Integration, Orphanage.

* Öğr. Gör.Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas, mrozturk@cumhuriyet.edu.tr.

** Yrd. Doç. Dr, Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas, vehbiunal@gmail.com.

GİRİŞ

Her insan dünyaya geldiğinde ait olduğu toplum içerisinde gözlerini açmakta ve ölüncüye kadar bir toplumun üyesi olmaya devam etmektedir. Bu, insanın sosyal bir varlık olmasının sonucudur. Zira insanoğlu varlığını devam ettirebilmek için topluluklar halinde yaşamak ve birbirleriyle dayanışma içerisinde olmak zorundadır. Ancak topluluk halinde yaşamak gelişigüzel birliktelik kurmak demek değildir (Ok, 1989: 2). Sağlıklı bir toplumun oluşması adına topluluk içinde belirlenmiş kurallara uymak, bir takım ortak değerler etrafında birleşerek ortak bir bilinç oluşturmak gerekmektedir. Ayrıca geliştirilen ortak bilincin yeni nesillere öğretilmesi ve aktarılması toplumların devamı için önemlidir. Yeni doğmuş toplum üyelerine toplumun değer yargılarının öğretilmesi ve aktarılması sürecine sosyoloji terminolojisinde kısaca sosyalleşme/toplumsallaşma demektir. Sosyalleşme biyolojik bir varlık olarak dünyaya gelen insanın toplumsal varlığa dönüşmesi süreci olarak düşünülebilir. Bireyler bu süreçte toplumsal norm ve değerleri içselleştirmekte ve toplumsal rolleri öğrenerek toplum üyeleri haline gelmektedir (Marshall, 2005: 761).

Sosyolojide sosyalleşme sürecinin genellikle iki evrede gerçekleştiği görüşü hâkimdir. İlk evre, bebeklik ve çocukluğun ilk dönemini kapsayan *birincil sosyalleşme evresi*'dir. Bu evrede, çocuklar daha sonraki öğrenme dönemleri için temel oluşturan dil ve bazı temel kalıplar öğrenmektedir. Aile, birincil sosyalleşme evresinin en önemli sosyalleşme aracıdır. *İkincil sosyalleşme evresi* ise ergenlikle başlayan ve ömür boyu devam eden döneme işaret etmektedir. Bu aşamada aile kontrolünden çıkan birey için okul, arkadaş grupları, basın yayın araçları sosyalleşmede önemli rol oynamamaktadır (Giddens, 2008: 204-205).

Sosyolojide sosyalleşme olgusu ile ilgili iki farklı yaklaşımın hâkim olduğu görülmektedir. Bunlardan biri Yapısal Fonksiyonalist (İşlevselci) Yaklaşımdır. Bu yaklaşım toplumu ortaklaşmış değerler etrafında örgütlenmiş, kendi içerisinde bir tür hareketli denge üzerine kurulu ve bütünlük içerisinde işleyen bir sistem olarak görmekte (Swingewood, 1998: 277) ve sosyalleşmeyi de sistemin devamlılığı için zorunlu bir araç olarak kabul etmektedirler (Kaya, 2011: 116). Teoriye göre temel değerlerin, inanç ve normların aktarımı, sosyalleşme yoluyla sağlanmakta böylelikle paylaşılan kültür korunmaktadır (Akan, 2003: 97). Sembolik Etkileşim Kuramı olarak ifade edilen diğer yaklaşım ise sosyalleşmeyi, çocuğun aile bireyleri ile kurduğu ilişkiler ve bu ilişkilere verdiği anlamlarla ilgili olarak değerlendirmektedir. Teorinin temel odak noktası, anlamın üretimi ve kazanılmasıdır. Bireyler hem kendi davranışlarına hem de içinde buldukları ortama atfettikleri anlamlar doğrultusunda düşünüp davranmaktadır. Bu görüşlerden hareketle Sembolik Etkileşim teorisyenleri benliğin gelişimi ve oluşumuna odaklanmaktadır. Zira bireylerin hem diğer aktörlerle etkileşiminde hem de sembollerin anlamlarını öğrenme sürecinde benlik itici bir güç olarak önemli rol oynamaktadır. Benliğin gelişiminde çocukluk döneminde ki sosyalleşme

süreci özellikle mercek altına alınmaktadır. Bu yaklaşıma göre çocuğun sosyalizasyonu, çeşitli inanışların, kültürlerin ve sembollerin öğrenildiği karmaşık bir süreçtir (Kaya, 2011:113- 114).

Sosyalleşme toplumsal bütünleşme açısından önemli bir fonksiyon üstlenmektedir. Bu süreçte birey etrafındakilerle etkileşime girerek toplumun fikir sistemine, inanç ve geleneklerine, kültürüne ve ahlaksal değerlerine uyum sağlamakta böylece toplumla bütünleşmektedir (Yıldız, 2004). Bütünleşme literatürde“birleşmek, kaynaşmak, birlik, ahenk ve denge içinde bulunmak, yekvücut olmak” anlamlarında kullanılmaktadır. Sosyolojik olarak toplumsal bütünleşme sosyal yapının çeşitli unsurları arasındaki uyumu ifade etmektedir (Günay, 1989: 2). Bir başka açıdan toplumsal bütünleşme bir toplumda hakim olan kültürel değerlerin fertler tarafından alınarak kendilerine mal edilmesine vurgu yapmaktadır. Böylece fertler toplumun sosyokültürel değerlerini içselleştirerek onunla uyumlu şekilde yaşamaya başlamaktadır (Günay, 1989: 2). Bu açıdan toplumsal bütünleşme aktörlerin birbirine bağlılık ilkelerini göstermekte ve aktörler arası ilişkilere vurgu yapmaktadır (Beresnevièiütè, 2003: 97). Toplumsal bütünleşme sosyal dışlanmanın karşıtıdır. Dışlanma toplumun kültürel değerlerini içselleştirememiş bireylerin toplumsal sisteme uyum sağlayamaması durumunu ifade etmektedir (Kalaycı, 2007: 21). Toplumla bütünleşemeyen bireyler toplumdan dışlanma riski taşımaktadır.

Sosyalleşme sürecinde aile, okul, akran ilişkileri ve kitle iletişim araçları önemli rol oynamaktadır ancak bu süreçte kuşkusuz çocuk üzerindeki en etkili kurum ailedir. Toplumun çekirdeği olarak kabul edilen aile, toplumsal düzenin devamında rol oynayan sosyal kurumların başında gelmektedir. Hayata yeni gelmiş bireyin ruhsal ve bedensel bakımı yanında temel statü ve rollerin kazanımı, toplumsal norm ve değerlerin öğrenilmesi ve içselleştirilmesi aile yanında başlamaktadır. Belirli nedenlerle ailenin bu fonksiyonunu etkin şekilde yerine getirememesi durumunda bu görevi bakım kurumları üstlenmektedir. Ancak sağlıklı bir sosyalleşme için gerekli olan “bakım, sevgi, onay ve kendini değerli” görme ihtiyacının kurum içerisinde yeterince karşılanamaması bu kurumlarda yaşayan çocukların pek çok psikolojik ve sosyal problemle karşılaşmasına neden olmaktadır. Anne veya babanın her ikisinin veya birisinin yokluğu veya terki, ihmali, istismarı veya yoksulluğu gibi nedenlerle yurda bırakılan çocukların ruhsal açıdan yaşadıkları travmaları ortaya koyan pek çok çalışma mevcuttur (Bkz.: Baş, 1990; Karabulut ve Ulucan, 2011). Bu travma korunma altında yaşayan çocuk ve gençlerin sosyal ilişkilerine de yansımakta dolayısıyla akranlarına kıyasla bu gençlerin toplumsal norm ve değerlerle çakışan davranışlar geliştirebilmesi mümkün olmaktadır.

Toplumsal normlara uygun hareket edemeyen gençlerin yaşayacağı muhtemel sorunların başında toplumla bütünleşmede yaşanan sıkıntı gelmektedir (Kalaycı, 2007: 194-196). Nitekim Gökbayrak (2005), toplumsal bütünleşme

sorunları olduğu için dışlanma riski taşıyan gruplardan birisinin de bakım kurumlarında yaşayan çocuklar olduğunu ifade etmektedir. Bu iddia çeşitli çalışmalarla desteklenmektedir (Bkz.: Kalaycı, 2007; Öcal, Kemer kaya ve Arastaman, 2013; Yıldız, 2004). Çocukların toplumla bütünleşememesi durumu bakım kurumlarında kalınan süre ile sınırlı olmamakta ileri ki yaşamlarında da devam etmektedir. Yıldız (2004), Diyarbakır Yetiştirme Yurdunda kalan öksüz veya yetim çocuklarla yaptığı çalışmada yetiştirme yurdunda kalan ve “reşit yaş” a gelince yurttan ayrılmak zorunda kalan çocukların, daha sonraki yaşamlarına ilişkin öngörülerinin, toplumsal bütünleşmelerini etkileyebilecek düzeyde olduğunu söylemektedir. Yaptığı değerlendirmede kurumdan ayrılan çocukları “yabancı” bir toplumun beklediğini vurgulamakta, daha önce bu çevreyi görmemiş ve buranın değer ve normlarını öğrenememiş çocukların topluma uyum sıkıntısı yaşamalarının beklenen bir durum olduğunu iddia etmektedir. Bu varsayımdan hareketle “Yetiştirme Yurdundan Ayrılanların Sosyalleşme ve Toplumla Bütünleşme Durumları (Sivas Örneği)” adlı çalışma, çocukluk ve ergenlik dönemlerinin tamamını veya bir kısmını bakım kurumlarında geçiren yetişkinlerin toplumsal bütünleşme düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Literatürde sosyal bütünleşme veya dışlanma ile ilgili çalışmaların hali hazırda yurttan ayrılan çocuklar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kurumlardan ayrıldıktan sonra topluma karışan ve yetişkin bir fert olarak yaşamlarını sürdüren bu insanların toplumla uyum ve bütünleşme durumlarıyla ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, literatürdeki eksikliği gidermek adına önemlidir. Ancak çalışmanın bulguları Sivas’taki bakım kurumlarında kalıp ayrılan ve halen Sivas’ta yaşayan erkek katılımcılarla sınırlıdır. Çalışma esnasında kadın katılımcılara ulaşılamaması bu çalışmanın en büyük sınırlılığını oluşturmaktadır.

I. YÖNTEM

A. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ VE VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırma Sivas’ta yaşayan ve çocukluk veya ergenliklerinin bir kısmını bakım kurumlarında geçirmiş bireyler ile yürütülmüştür. “Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanlar Kültür ve Dayanışma Derneği (YURTAY)” Sivas Şubesi aracılığıyla ulaşılabilen yaş ortalaması $\bar{X}=33,5$ olan 50 erkek katılımcı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılanlara iki bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketin ilk bölümü örneklemin sosyodemografik özelliklerini tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin ikinci kısmı ise Yıldız’ın (2004) Diyarbakır Yetiştirme Yurdu’nda kalan öksüz ve yetimlerin toplumsal bütünleşme durumlarını ortaya koymak amacıyla yapmış olduğu çalışmasında kullandığı bazı anket soruları ile çalışma kapsamında hazırlanan diğer sorulardan oluşmaktadır.

B. VERİLERİN ANALİZİ

Anket yoluyla elde edilen veriler tablolar halinde sunularak frekans dağılımları ve yüzdeleri verilmiştir.

II. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgular iki alt başlıkta ele alınmaktadır. İlk olarak katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin bulgular özetlenmekte, ardından toplumsal bütünleşme düzeyini belirlemeye yönelik sorulara verilen cevaplar düz tablolar halinde sunulmaktadır.

A. ÖRNEKLEMİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Araştırmada katılımcıların sosyodemografik özelliklerini belirlemek üzere cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim, meslek, gelir, yurtda kaldıkları süre ile yurda neden geldikleri hakkında sorular sorulmuştur.

Araştırmada kadınlara ulaşılamadığından anket uygulaması erkekler ile yapılmıştır. Dolayısıyla istatistikî analizler yalnızca erkek katılımcıları kapsamaktadır.

Tablo 1. Yaşa Göre Dağılım

	Sayı	%
18-27 arası	17	34
28-37 arası	12	24
38-47 arası	10	20
48 ve üstü	11	22
Toplam	50	100

Anket 18 yaş ve üstü kişilere uygulanmıştır. Ankette yaş, sürekli değişken olarak ele alınmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkarak “18-27”, “28-37 yaş arası”, “38-47 yaş arası” “+48” olarak sınıflandırılan yaş değişkeni böylece kategorik hale getirilmiştir. Tablo 1’de gösterildiği üzere örneklemin yaş dağılımı birbirine yakındır. Ancak 18-27 yaş arası grubun en çok temsil edilen grup olduğu görülmektedir. Bu grubun örneklem içerisindeki temsil oranı %34’tür. Diğer yaş gruplarına bakıldığında katılımcıların %24’nün 28-37 yaş, %20’sinin 38-47 yaş, %22’nin ise 48 ve üstü yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Medeni Duruma Göre Dağılım

Cinsiyet	Sayı	%
Evli	33	66
Bekâr	17	34
Toplam	50	100

Medeni durum bu çalışma kapsamında temel değişkenlerden birisi olarak kabul edilmiştir. Tablo 2’de de görüldüğü üzere katılımcıların %66’sı evli, %34’ü bekârdır. Bekârlar çoğunlukla 18–27 yaş aralığında yer almaktadır. Zira bu yaş grubundakilerin %88’i bekâr olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Dağılım

	Sayı	%
İlkokul	17	34
Lise	20	40
Üniversite	13	26
Toplam	50	100

Eğitim, sosyal bütünleşme düzeyini etkileyen değişkenlerdendir. Durkheim, eğitimin bireylere ortak değerlere ilişkin bilinç kazandırdığını, eğitim vasıtasıyla bireylerin toplumsal kuralları içselleştirdiğini iddia etmektedir (Giddens, 2008: 732). Ankete katılanların eğitime göre dağılımları Tablo 3’te gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü üzere katılımcıların %40’ı lise mezunu, %34’ü ilkokul mezunu olduğunu söylerken %26’sı üniversite mezunu olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 4. Meslek Durumuna Göre Dağılım

	Sayı	%
Memur	35	70
İşçi	4	8
Serbest meslek	9	18
İşsiz	2	4
Toplam	50	100

Meslek ve gelir durumları çalışmaya dahil edilen sosyodemografik değişkenlerdendir. Ankete katılanların büyük çoğunluğu devlet memuru olduklarını söylemişlerdir. Devlet memurlarının katılımcılar arasındaki payı %70’dir. Geri kalanların %26’sı işçi veya serbest meslek sahibi olduklarını söylemiş %4’ü ise işsiz olduğunu ifade etmiştir (Bkz.: Tablo 4). 3413 sayılı

korunmaya muhtaç çocukların işe yerleştirilmesine ilişkin yasa, bakım kurumu altındaki çocukların kamu kurum ve kuruluşlarında devlet kadrolarında çalışabilmesine olanak tanımaktadır. Kanunun 4. maddesinde “Kamu kurum ve kuruluşları her yıl, hangi statüde olursa olsun serbest kadro sayılarıyla bunun binde biri oranında alacakları korunmaya muhtaç çocuk sayısını, adaylarda aranan nitelikleri, sınav tarihini ve yerini Kuruma bildirmek ve bu kadrolara Kurumca bildirilen korunmaya muhtaç çocuklar arasında yapılacak giriş sınavlarında başarılı olanlar arasından atama yapmak zorundadır” denilmektedir. Bu yasaya istinaden bakım kurumlarında kalanların büyük kısmı devlet kadrolarına yerleştirilebilmektedir.

Tablo 5. Aylık Gelire Göre Dağılım

	Sayı	%
500'den az	2	4
501-1500 arası	6	12
1501-2500 arası	40	80
2501 ve üzeri	2	4
Toplam	50	100

Çoğunluğu devlet memuru olan katılımcıların aylık gelirlerinin 1501-2500 TL arasında yığıldığı görülmektedir. Anketi cevaplayanların %80'i bu grupta yer almaktadır. Aylık gelirinin 501-1500 TL arasında olduğunu söyleyenler %12 iken, 500 TL'den az diyenler %4, 2501'den yukarı diyenler %4'dür (Bkz.: Tablo 5).

Tablo 6: Yetiştirme Yurtlarında Kalma Süresi

	Sayı	%
1-5 yıl arası	3	6
6-10 yıl arası	11	22
11-15 yıl arası	11	22
16 ve üstü	25	50
Toplam	50	100

Tablo 6 yurttaki kalma süresi ile ilgili bilgileri içermektedir. Yurttaki kalınan süre göz önüne alındığında örneklemin %50'sinin 16 yıl ve daha fazla süreyle bakım yurtlarında kaldığı anlaşılmaktadır. Tablo 6'dan anlaşıldığı üzere 11 ve 15 yıl arasında bakım kurumlarında kalanların oranı %22, 6-10 yıl arasında kalanların oranı %22, 1-5 yıl arasında kalanların oranı ise %6'dır.

Tablo 7. Yetiştirme Yurtlarında Korunma Nedeni

	Sayı	%
Anne babanın boşanması	7	14
Ailenin fakirliği	3	6
Anne babanın birisi tarafından terk	3	6
Ailenin ihmali	1	2
Anne babadan birinin ölümü	28	56
Anne babanın her ikisinin ölümü	8	16
Toplam	50	100

Araştırmaya katılanlara neden korunmaya alındıkları sorulduğunda %56'sı anne veya babasından birisini kaybettiği, %16'sı anne ve babanın her ikisi öldüğü, %14'ü anne babası boşandığı, %6'sı aile fakirliği, %6'sı anne ve babadan birisi tarafından terk edildiği için bakım yurdunda kaldığını söylemiştir. %2'lik kısım ise aile ihmali nedeniyle geldiğini ifade etmiştir. Tablo 7 durumu özetlemektedir.

B. TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME

Araştırmada katılımcıların toplumla bütünleşme düzeylerini ölçmeye yönelik 20 soru sorulmuştur. Aile, akrabalar, komşu ve arkadaşlarla olan ilişkileri, toplumsal inanç ve değerlere bağlılığı ve katılımcıların kendilerini toplumun bir parçası hissedip hissetmediklerini ölçmeye yönelik sorulardan oluşan anket sonuçları ilginç bulgular ortaya koymaktadır.

Tablo 8. “Ailenizle Düzenli Olarak Görüşüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sayı	%
Görüşüyorum	30	60
Görüşmüyorum	11	22
Kayıp	9	18
Toplam	50	100

Katılımcılara ilkin anne ve babalarıyla ilişki düzeylerini ölçmek “*Ailenizle düzenli olarak görüşüyor musunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 8'den anlaşıldığı üzere bu soruya katılımcıların %60'ı olumlu, %22'si olumsuz cevap vermiştir. Buna göre araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu aileleriyle görüşmeye devam etmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi sosyal bütünleşme toplumun değerlerini kabul etme ve içselleştirme ile gerçekleştirilebilir. Ailenin Türk toplum yapısı içindeki önemi yadsınamaz. Türk kültürü aileyi toplumun temeli olarak kabul etmekte ve ona kutsallık atfetmektedir. Türk aile yapısında bağlılık kuvvetlidir ve

ilişkiler ömür boyu sürmektedir (Ünlü, 2009: 16). Katılımcıların büyük çoğunluğunun aileleriyle görüştüğünü söylemesi Türk toplumunun temel değerlerinden aileye verilen önemi içselleştirdiklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Toplumla bütünleşmenin bir başka göstergesi bireylerin diğer insanlarla ilişki kurabilme becerisine sahip olabilmeleridir. Arkadaş gruplarının varlığı bireyin bu beceriyi kazandığının göstergesi olarak yorumlanabilir. Sosyal bir varlık olan insanın duygu ve düşüncelerini paylaşabileceği yakın dost ve arkadaşlarının olması onun hem duygusal açıdan gelişimine katkıda bulunacak hem de kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynayacaktır. Yetiştirme yurdunda, ailesinden uzak yaşayan çocuklar için arkadaş ilişkileri daha da önem kazanmaktadır. Buradakiler için arkadaşlık ailenin eksikliğinden dolayı ortaya çıkan boşluğu doldurmaktadır (Yıldız, 2004). Yurttan sonra ki dönemde de arkadaşlık ilişkileri sosyal değerlerin kazanılması ve içselleştirilme sürecinde birey üzerinde kuvvetli etkiye sahiptir (Cılga, 1989). Araştırmada kapsamında katılımcıların sosyal ilişki kurma konusunda başarılı olup olmadıklarını ölçebilmek üzere “Çevrenizdekilerle arkadaşlık ilişkiniz nasıldır?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 9. “Çevrenizdekilerle Arkadaşlık İlişkileriniz Nasıldır?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sayı	%
Sevinç ve kederimi paylaşabileceğim birçok arkadaşım var	27	54
Sevinç ve kederimi paylaşabileceğim pek arkadaşım yok	14	28
Genelde yalnız yaşamayı severim	8	16
Arkadaş edinme konusunda çok başarılı sayılmam	1	2
Toplam	50	100

Buna göre anketi cevaplayanların %54’ü sevinç ve kederlerini paylaşacak pek çok arkadaşının olduğunu söylerken %46’sı ya pek arkadaşı olmadığını ya yalnız yaşamayı tercih ettiğini ya da arkadaş edinme konusunda başarılı olamadığını vurgulamıştır. Veriler örneklemin yarısından fazlasının arkadaş edinme konusunda başarılı olduğunu gösterirken geri kalan %46’lık kısmın arkadaş çevresinin geniş olmadığını göstermektedir. Katılımcılardan etrafında sevinç ve kederini paylaşabileceği arkadaşlarının olduğunu söyleyenlerin büyük kısmının evlilerden ve memurlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Evli olduğunu belirten 35 katılımcının 25’i (%75.8) sevinç ve kederlerini paylaşabilecekleri pek çok arkadaşları olduğunu söylemiştir. Bekâr olanların ise %88.4’ü ya yalnız yaşamayı tercih ettiklerini ya da yeterince arkadaşlık kurmayı beceremediklerini söylemiştir. Yine memur olduklarını söyleyen 35 katılımcının 25’inin (%71) pek çok arkadaş edindiği görülmektedir.

Bu verilerden hareketle medeni durumun ve meslek sahibi olmanın toplumla bütünleşmede kolaylaştırıcı bir etken olduğu söylenebilir. Yurttan ayrıldıktan sonra evlenenlerin ve meslek sahibi olanların çevresinde iletişim kurabileceği insan sayısı doğal olarak artmış, bu da sosyalleşmelerine olumlu katkı sağlamıştır.

Ankette katılımcılara farklı insanlarla bir arada yaşayıp yaşayamayacakları sorusu da yöneltilmiştir. Farklı insanları tanımak bireylerin iletişim becerisini geliştirmekte, toplumsal olaylara karşı daha duyarlı olmalarına katkı sağlamaktadır. Bu durum onun toplumla bütünleşmesini kolaylaştırmaktadır. Elde edilen veriler Tablo 10’da sunulmaktadır.

Tablo 10. “Farklı İnsanlarla Bir Arada Yaşama Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sayı	%
Yaşayabilirim	27	54
Kararsızım	19	38
Yaşayamam	4	8
Toplam	50	100

Tablo 10’dan da anlaşıldığı üzere katılımcıların 27’si (%54) bu soruya olumlu cevap vermiştir. %38’i kararsız olduğunu söylerken %8’i diğer insanlarla birlikte yaşayamayacaklarını ifade etmiştir. Tablodan katılımcıların çoğunluğunun olumlu fikir beyan ettiği görülmektedir. Soruya verilen cevapların medeni durum ve meslek gruplarına göre dağılımına bakıldığında evlilerin büyük bir kısmının (%72.7) bu ifadeye katıldığı görülmektedir. Bekârların yalnızca 3 tanesi (%17.6) ifadeye katıldığını söylerken %58.8’i ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Yine memur olduklarını söyleyenlerin %74.3’ü farklı insanlarla bir arada yaşayabileceğini ifade ederken, %20’si kararsız olduğunu %5.7’si katılmadığını beyan etmiştir. İşçilerin tamamı kararsız olduğunu söylemiştir. Serbest meslek elemanı olanların büyük kısmı (%77.8) ifade konusunda kararsızlığını belirtmiştir.

Toplumsal bütünleşmeyi göstereceği düşünülen bir diğer soru “Yaşamınızda en güvendiğiniz insan kimdir?” sorusudur. Bu soru, yurttan ayrılanların sonraki yaşamlarında katıldıkları toplumda diğer insanlara güvenmeyi başarıp başarmadıklarını göstermektedir. Soruya verilen yanıtla Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11. “Yaşamınızda En Güvendiğiniz İnsan Kimdir?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sayı	%
Yurttan bir arkadaşım	20	40
Yurdun dışından bir arkadaşım	6	12
Yurttaki görevlilerden birisi	4	8
Akrabalarımın birisi	14	28
Kimseye güvenmiyorum	6	12
Toplam	50	100

Yaşamınızda en güvendiğiniz insan kimdir sorusuna verilen cevapların Tablo 11'e göre dağılımına bakıldığında yurttan bir arkadaşım veya yurt görevlilerinden birisi seçeneklerini işaretleyenlerin oranının diğerlerine kıyasla yüksek olduğunu görülmektedir. Örneklemin %48'i bu iki seçeneği işaretlerken %12'si ise hiç kimseye güvenmediğini ifade etmektedir. Yurttan bir arkadaşım seçeneği ile kimseye güvenmiyorum seçeneğini işaretleyenlerin büyük kısmının bekârlardan (%82.3) oluştuğu görülmektedir. Veriler tekrar incelendiğinde soruyu cevaplayanların %28'inin akrabalarından birisinin, %12'sinin yurdun dışından bir arkadaşının en güvendiği insan olduğunu söylediği görülmektedir.

Katılımcıların hayata dair düşüncelerini saptayabilmek üzere “Sizce hayatın anlamı nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Hayata olumlu yaklaşanların çevreleriyle daha kolay iletişim kurabilecekleri, toplumsal değerlere olumlu yaklaşacakları düşünülmektedir. Soruya verilen cevapların dağılımı Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12. “Sizce Hayatın Anlamı Nedir?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sayı	%
Hayatın bir anlamı yoktur	7	14
Hayata bir anlam veremiyorum, her şeyi anlamsız buluyorum	5	10
Hayat bize tanınmış bir fırsattır	29	58
Hayat çoğu zaman bir yük ve hayal kırıklığıdır	5	10
Hayatın bir anlamı olup olmadığını bilmiyorum	4	8
Toplam	50	100

Buna göre örneklemin %34'ü ya hayat ile ilgili olumsuz yargıya sahiptir. Hayatın anlamını bilmediğini söyleyenler %8'dir. Geri kalan %58'lik kesim ise hayatın bir fırsat olduğunu düşünmektedir. Buna göre örneklemin çoğunluğu hayat hakkında pozitif yargıya sahiptir. Yine evlilerin %69.7'sinin hayatın bir fırsat olduğunu söylediği görülmektedir. Bu oran bekârlarda %35.3'tür. Meslek grubuna

göre bakıldığında memur olduklarını söyleyenlerin 24'ünün (%68.8) hayatı bir fırsat olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki soruyla paralel olarak örnekleme gelecekle ilgili düşünceleri de sorulmuştur çünkü “geleceğe bakışın rengi, hayatın anlamıyla doğrudan ilgili olabilmektedir” (Yıldız, 2004).

Tablo 13. “Gelecekle İlgili Aşağıdaki İfadelerden Hangisi Size Uygundur?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sayı	%
Gelecek benim için umut dolu ve gelecekte endişem yok	19	38
Gelecekte ümitsizim ve endişe duyuyorum	11	22
Gelecek benim için umut dolu ancak endişelerim var	15	30
Gelecekte çok endişeliyim ve oldukça umutsuzum	5	10
Toplam	50	100

Tablo 13'e göre örneklemin %38'inin geleceğin kendileri için umut dolu olduğunu ve endişe etmediklerini söyledikleri anlaşılmaktadır. %30'u ise gelecekte umutlu olmalarına rağmen yine de endişelerinin olduğunu söylerken gelecekte ümitsiz olduğunu ve endişeli olduğunu söyleyenlerin oranı ise %22'dir. Gelecekle ilgili oldukça kötümser duygular besleyenler %10'dur.

Dini değerlere bağlılık toplumsal bütünleşme konusunda fikir veren bir başka göstergedir. Sosyal bilimciler dinin bütünleşmede önemli bir unsur olduğunun altını çizmektedir (Bkz.: Günay, 1989). Örneğin Durkheim'in öncülük ettiği İşlevselci Yaklaşımına göre din, insanları bir araya getirme suretiyle onlara ortak bir zemin ve kimliklerini ifade edebilecekleri bir referans kaynağı sağlamaktadır. “Ortak bilinç” olarak dinler, dağılmış insanları bir araya toplamaktadır (Kurt, 2008: 80). Çalışma kapsamında katılımcılara dindarlık düzeyleriyle ilgili soru sorulmuştur. Soru, bireylerin dindarlık algıları ile ilgilidir. Alınan cevapların dağılımı Tablo 14'te gösterilmektedir.

Tablo 14. “Dindarlık Düzeyi Bakımından Kendinizi Nasıl Görüyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sayı	%
Çok dindar	2	4
Dindar	30	60
Dinle az ilgili	12	24
Dinle ilgili değil	6	12
Toplam	50	100

Buna göre soruyu cevaplayanların %24'ünün dinle az ilgili olduğu, %12'sinin dinle ilgili olmadığı, %64'ünün kendini dindar veya çok dindar diye nitelendirdiği görülmektedir. Katılımcılar büyük oranda kendilerini dindar diye tanımlamıştır. En çok yerine getirebildikleri dini ibadet olarak orucu göstermiştir. Katılımcıların %84'ü her sene düzenli olarak oruç tuttuğunu ifade etmiştir.

Araştırmada katılımcıların toplumun bir üyesi olup olmadıklarıyla ilgili düşünceleri de sorulmuştur.

Tablo 15. “Kendimi Toplumun Üyesi Olarak Görüyorum.” Yargısına Katılım

	Sayı	%
Katılıyorum	26	52
Kararsızım	24	48
Toplam	50	100

Tablo 15'den görüldüğü üzere katılımcıların %52'sinin kendilerini toplumun bir üyesi olarak gördüklerini söylerken %48'inin toplumdaki dışlanmış hissettiği saptanmıştır. Yine evlilerin ve memurların çok büyük bir kısmı kendilerini toplumun bir parçası hissetmektedir. Örneğin evlilerin %78.8'i ile memurların %74.3'ü kendilerini toplumun bir parçası kabul etmektedir.

Toplumsal bütünleşmenin en önemli göstergelerinden birisi toplumun değer yargılarına, adet ve geleneklerine uymak ve toplumsal normları içselleştirmektir. Ankette bunu ölçmeye yönelik olarak “Toplumun değer yargıları, adet ve geleneklerine uymak gerekir.” yargısına katılım durumu sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 16'da sunulmaktadır.

Tablo 16. “Toplumun Değer Yargıları, Adet ve Geleneklerine Uymak Gerekir” Yargısına Katılım

	Sayı	%
Katılıyorum	35	70
Kararsızım	9	18
Katılmıyorum	6	12
Toplam	50	100

Tablo 16'dan anlaşıldığı üzere katılımcıların %70'i bu ifadeye katılmaktadır. Bu oldukça yüksek bir orandır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu toplumsal değerleri içselleştirmiştir denilebilir. Toplumun değer yargıları, adet ve geleneklerine uymak gerektiğini düşünenlerin medeni duruma göre dağılımına bakıldığında evlilerin %72.7'sinin olumlu yönde cevaplar verdiği görülmektedir.

Bekârlarda bu oran % 47,1 olmuştur. Memurların %74'ü toplumun değerlerine uymak gerektiğini söylerken, %25,7'si bu yargıya katılmadığını söylemiştir.

SONUÇ

Sivas'ta yaşayan ve yetiştirme yurdundan ayrılan erkek katılımcılarla yapılan çalışmada ilginç bulgular ortaya konmaktadır. Katılımcılar genel olarak toplumsal bütünleşmeyi gösteren sorulara olumlu yanıtlar vermişlerdir. Örneğin katılımcıların çoğu hayatın anlamlı ve kendileri için fırsat olduğunu düşünmektedir ve gelecekle ilgili iyimserdir. Kendisini toplumun üyesi olarak görenler örneklemin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Aynı şekilde çoğu katılımcı etraflarında pek çok arkadaşı olduğunu söylemiştir. Toplumsal değerlere uyum sağlamak gerektiği görüşüne katılanların oranı ise bir hayli yüksektir. Kendilerini dindar algılayanlar çoğunluktadır. Buna karşın olumsuz duyguları paylaşanların da küçümsenmeyecek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin gelecekle ilgili olumsuz görüş içeren diğer üç seçeneği işaretleyenler %32, hayatın anlamsız bulduğunu söyleyenler %34, sevinç ve kederini paylaşacak pek arkadaşı olmadığını, yalnız yaşamayı sevdiğini ve arkadaş edinme konusunda başarılı olamadığını söyleyenler %32, kendisini toplumdan dışlanmış hissedenenler %48 düzeyindedir.

Medeni durum ve meslek değişkenleri ele alınarak elde edilen çapraz tablolardan evlilerin bekârlara kıyasla; devlet memurlarının diğer mesleklere kıyasla topluma uyum konusunda daha başarılı olduğu görülmektedir. Durkheim'in intiharın nedenlerini ortaya koymaya yönelik yaptığı araştırmada medeni durum ile intihar arasında yakın ilişki saptaması, toplumsal yaşam ile ilgili çalışmalarda medeni durumun önemli bir değişken olarak kullanılmasının önünü açmıştır. Daha sonra yapılan çalışmalar evlilerin bekâr, dul ve yalnız yaşanlara göre daha mutlu olduğunu ortaya koymuştur (Nock, 2005: 17). Evlilik, bireylerin sosyal ve ekonomik bağlarını daha etkin kullanmalarına olanak tanıdığından toplumsal bütünleşmelerine imkân sunmakta ve psikolojik rahatsızlıklardan daha az etkilenmelerine olanak sağlamaktadır (Mirowsky ve Ross, 1989). Çalışma bu görüşleri destekler bulgulara ulaşmıştır. Aynı şekilde meslek sahibi olup düzenli bir geliri bulunanlar da toplumsal değerler ve gelecekle ilgili pozitif bir yaklaşım ortaya koymuşlardır. Kurumların çocukların eğitim veya bir işte çalıştırılma yoluyla meslek sahibi edindirilerek topluma daha kolay uyum sağlamaları yönündeki politikalarının (Demirbilek, 2000: 140) olumlu sonuçlar doğurduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- AKAN, Vildan (2003), "Birey ve Toplum", İhsan Sezal (Ed.), Sosyolojiye Giriş (2. Baskı) içinde (ss. 79-104), Martı Yayınları, Ankara.
- BAŞ, Mesut (1990), "Yetiştirme Yurdunda Kalan ve Ana-Baba Yanında Kalanların Kaygı Düzeyleri", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 5,
İnternet Adresi: [http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/19905MESUT BAŞ.pdf](http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/19905MESUT%20BAŞ.pdf),
Erişim Tarihi: 22 09. 2014.
- BERESNEVİËİÛTË, Vida (2003), "Dimensions of Social Integration: Appraisal of Theoretical Approaches", Ethnicity Studies, 96-108.
- CILGA, İbrahim (1989), Korunmaya Muhtaç Gençlerin Sorunları ve Yetiştirme Yurtları, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı, Ankara.
- DEMİR BİLEK, Sevda (2000), "Korunmaya Muhtaç Çocukların Topluma Kazandırılmasında Yetiştirme Yurtları", Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 2; 137-152.
- GİDDENS, Anthony (2008), Sosyoloji. Çev.: C. Güzel, Kırmızı Yayınları, Ankara.
- GÖKBAYRAK, Şenay (2005), "Avrupa Birliğinin Sosyal Koruma Sorunsalı Olarak "Sosyal İçerme Politikaları"" Çalışma Ortamı, Cilt: 80.
İnternet Adresi:
http://calismaortami.fisek.org.tr/wp-content/uploads/calisma_ortami80.pdf,
Erişim Tarihi: 12.09.2014.
- GÜNAY, Ünver (1989), "Din ve Sosyal Bütünleşme", Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 6; 1-14.
- KALAYCI, Hakkı (2007), "Yetiştirme Yurtlarındaki Çocuklarda Sosyal Dışlanma Riski (Tokat ve Turhal Örneği)", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- KARABULUT, Ebru Olcay ve Hakkı ULUCAN (2011), "Yetiştirme Yurdunda Kalan Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi (Kırşehir İli Örneği)", Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 1; 227-238.
- KURT, Abdurrahman (2008), "Sosyolojik Din Tanımları ve Dine Teolojik Bakış Sorunu". Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 2; 73-93.

- KAYA, Nilay Çabuk (2011), “Aile ve Çocuk”, Aytül Kasapoğlu ve Nadide Karkıner (Ed.), *Aile Sosyolojisi* içinde (ss. 106-131). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2306.
- MARSHALL, Gordon (2005), *Sosyoloji Sözlüğü*, Çev.: O. Akınhay ve D. Kömürcü, Bilim ve Sanat, Ankara.
- MIROWSKY, John ve Catherine E. ROSS (1989), *Social Causes of Psychological Distress*, Aldine de Gruyter, New York.
- NOCK, Steven, L. (2005), “Marriage As a Public Issue” *Future Child*, Vol 1, Number, 2; 13-32.
- OK, Aylin (1989), “Kurumlar Ve Suçlu Çocuklar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖCAL, Adem, Güven KEMERKAYA, ve Gökhan ARASTAMAN (2013), “Yetiştirme Yurtlarında Kalan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Dışlanmışlık Algısı”, *Turkish Journal Of Education*, Vol 2, Sayı 1; 49-56.
- SWINGEWOOD, Alan (1998), *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, Çev.:O. Akınhay, Bilim ve Sanat., Ankara.
- ÜNLÜ, Sezen (Ed.) (2009), *Aile Yapısı ve İlişkileri*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- YILDIZ, M. Cengiz (2004), “Öksüz ve Yetimlerin Toplumsal Bütünleşme Problemi: Diyarbakır Yetiştirme Yurdu Uygulaması”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 21; 163-194.